

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
osman.djibril@regeringskansliet.se

Diarienummer
KN2024/02514

Datum
2025-02-09

Inspel från BirdLife Sverige gällande betänkandet Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89)

BirdLife Sverige har beretts möjlighet till yttrande över betänkandet *Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89)*.

BirdLife Sverige delar utredningens slutsats att dagens regelverk inte är ändamålsenligt för exploatering av havet för havsbaserad vindkraft. Utbyggnaden av vindkraft, såväl på land som till havs, skulle ha varit mycket mer effektiv och ändamålsenlig ifall det på förhand hade genomförts grundliga utredningar om vilka områden som lämpar sig för vindkraftsetablering, när samtliga relevanta intressen har vägts samman. Utifrån fågelskyddsperspektiv har vi länge efterfrågat en analys av vilka områden som måste undantas från vindkraftsexploatering för att inte prioriterade fågelpopulationer ska påverkas på ett sätt som aktualiserar artskyddsförordningens och fågeldirektivets förbudsregler. En sådan analys måste otvetydig genomföras innan förslaget auktionssystem införs, vilket vi anser vara lämpligt, och något som borde ha beslutats redan vid seklets början.

BirdLife Sverige anser att vindkraftsbranschen och regeringen skyndsamt måste tillse att verkligt kumulativa analyser genomförs inför (och under) den planerade utbyggnaden av vindkraft i Östersjön. När det gäller vissa arter och specifika naturvårdsområden kommer vindkraftsetablering sannolikt att vara "droppen som får bägaren att rinna över", med innebörd att ekologisk funktionalitet bryts för arter eller naturtyper. I sådana fall måste vindkraftsetablering förbjudas. Med god planering och tillämpning av skyddsåtgärder kan emellertid en betydande del av Sveriges energiproduktion komma från vindkraft.

Den mest uppenbara risken som vi ser med förslaget om att införa ett auktionssystem för havsbaserad vindkraft är att när väl regeringen har pekat ut ett område som lämpligt för vindkraftsutbyggnad, så kommer regeringens beslut om lämplighet att medföra att exploaterings påverkan på naturvärden underställs "nödvändigheten" av att vindkraftsparken verkställs. Utredningen uttrycker detta som att "*regeringen vid utpekandet slutligt har avgjort att energiproduktion ska ges företräde framför andra intressen inom det aktuella området*". Det är därför avgörande att auktionsmyndigheten under sin beredning av ärendet garanterar tillräckliga kunskapsunderlag för att avgöra huruvida en vindkraftspark kan uppföras i ett utpekat område utan att miljöbalkens skydd av livsmiljöer och arter åsidosätts. Utredningen framhåller (i kap. 8.2) behovet av avgränsningssamråd (där ideella miljöorganisationer ingår) och genomarbetad miljökonsekvensbeskrivning. BirdLife Sverige instämmer i att samtliga utpekanden måste föregås av strategiska miljöbedömningar.

När det gäller regelförenklingar delar vi utredningens slutsatser om att det mest ändamålsenliga förfarandet vid tillståndsprövningen av vindkraftsparker som etableras i Sveriges ekonomiska zon är att mark- och miljödomstolarnas prövning av vattenverksamhet utökas till att gälla även den ekonomiska zonen (nu upphör den vid territorialgränsen). Denna förändring borde, enligt BirdLife Sverige, egentligen tillämpas omedelbart även för befintliga projekt. Mark- och miljödomstolarna besitter onekligen den mest omfattande erfarenheten av och kunskapen om att fatta beslut om tillstånd enligt miljöbalken, en kompetens som bör tillämpas även i ekonomisk zon.

BirdLife Sverige anser vidare att en avgörande faktor i den kommande processen för val av projektör måste vara vilka åtaganden som projektören åtar sig för att minimera den negativa påverkan på naturvärden, samt för att inkludera åtgärder som förbättrar situationen för marina ekosystem. "Naturpositivitet" är något som poängteras av såväl World Economic Forum¹ som HELCOM², IUCN³ och konsortiet Renewables Grid Initiative (en unik organisation av bl.a. ideella miljöorganisationer, stamnäts- och transmissionsnätsföretag samt transmissionsnätsoperatör), och som också lanseras av flera energibolag med verksamhet i Sverige (bl.a. Vattenfall). Detta koncept måste tillämpas i urvalsprocessen i det kommande auktionssystemet.

Vi ansluter oss till ståndpunkten att regelverket kring vindkraftparker's hinderbelysning måste ses över, bl.a. för att kunna bli behovsstyrd. Hinderbelysningen måste kunna anpassas för att på bästa möjliga sätt undvika att fåglar attraheras till vindkraftverken⁴. På så vis kan tillfällena med massdödlichkeit begränsas.

Avslutningsvis, när det gäller tillsyn och uppföljning, måste det vara ett grundläggande krav att genomföra studier om påverkan på den massmigration av fåglar som pågår varje vår och höst, t.ex. genom att kartlägga hur många fåglar som kolliderar med vindkraftverken.

För BirdLife Sverige,

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig, BirdLife Sverige
daniel.bengtsson@birdlife.se, 070 515 45 33

¹ https://reports.weforum.org/docs/WEF_Nature_Positive_Role_of_the_Offshore_Wind_Sector.pdf

² <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2024/04/From-global-targets-to-regional-actions-Global-Biodiversity-Framework-and-Baltic-Sea-Action-Plan.pdf>

³ <https://renewables-grid.eu/publications/press-releases/detail/news/iucn-and-rgi-join-forces-to-promote-nature-positive-renewable-energy-generation-and-electricity-grid.html>

⁴ Blinkande röd hinderbelysning förefaller inte öka sannolikheten för olyckor (Kerlinger P *et al.* 2010. *Night Migrant Fatalities and Obstruction Lighting at Wind Turbines in North America*. The Wilson Journal of Ornithology 122: 744–754; <https://doi.org/10.1676/06-075.1>), medan fast vit belysning är allmänt känd för att locka nattflyttande fåglar.